

Inductie in het noorden

Nieuwsbrief mei 2017

Graag houden wij iedereen die zich inzet voor het Inductieproject op de hoogte van wat er achter de schermen op de scholen en in het onderzoek gebeurt. Wij sturen deze nieuwsbrief naar schoolopleiders, contactpersonen en deelnemende beginnende docenten. Voel u vrij hem binnen uw school ter informatie aan anderen aan te bieden.

Intervisiemiddag Inductie in het noorden

Op donderdagmiddag 23 maart in het Van der Valk hotel in Assen vond dit jaar de jaarlijkse intervisiemiddag van inductie in het noorden plaats. Schoolopleiders, coaches en directieleden van 17 verschillende scholen in het noorden waren aanwezig.

Het programma

De middag stond in het teken van ervaringen uitwisselen aan de hand van 4 thema's die de deelnemers zelf hadden aangedragen als zijnde relevant, te weten: een leerzame invulling van (thema)bijeenkomsten, de vormgeving van begeleiding met behulp van ICALT, de vormgeving van vakdidactische begeleiding en integratie en mobilisatie van inductie binnen de school.

Na een korte opening door Anna Verkade gaf Michelle Helms-Lorenz een presentatie over de kenmerken van effectieve professionaliseringsinterventies (van Veen, et al., 2010), te weten interventies die: 1) op school plaats vinden, on the job, 2) vakdidactiek centraal stellen (hoe leert een leerling mijn vak), 3) docenten zelf laten ontdekken, 4) interactie tussen collega's organiseren, 5) voldoende tijd bieden om te leren, 6) gebaseerd zijn op de inzichten uit onderzoek, 7) samen hangen met school- en overheidsbeleid, 8) een "theory of improvement" bevatten, en 9) geëvalueerd worden. Hierna gingen de deelnemers uiteen. Ze rouleerden om het half uur van groep om zo met zoveel mogelijk collega's ervaringen uit te wisselen over de verschillende thema's van de middag. Om deelnemers niet alleen wat te laten halen, maar ook na te laten

denken over wat ze zelf kunnen brengen werd de deelnemers voorafgaande aan de middag gevraagd om per thema hun successen en hun hulpvraag te formuleren. De successen werden vervolgens bij de start van ieder thema kort samengevat zodat direct kon worden verdergegaan met elkaars hulpvragen te beantwoorden. Via post-its met contactgegevens en vraag en aanbod erop die op 'Give en Take' borden hingen konden de deelnemers bovendien gedurende de middag vraag en aanbod van verschillende collega's uitwisselen. De middag werd afgesloten met een korte plenaire samenvatting van de take-home messages van de middag door Ruth en een blik op de toekomst door Michelle, gevolgd door een borrel.

Wat viel op?

De scholen zijn erg geïnteresseerd in hoe er op verschillende manieren vorm en inhoud gegeven wordt aan de begeleiding van beginnende docenten op andere scholen.

Het eerste inductiejaar bestaat op de meeste scholen uit een breed aantal begeleidingsactiviteiten; introductie binnen de school, intervisie, themabijeenkomsten, observaties met nabesprekingen, samen lessen voorbereiden, enz. Het tweede jaar wordt het aanbod meestal al beperkter en het derde jaar is vaak

vraaggestuurd. Met betrekking tot de fasering van inductie activiteiten over 3 jaar werd geopperd dat de focus in jaar 1 bij ordehouden ligt, in jaar 2 staan de teambehoeftes centraal. Sommige scholen eisen van de starters dat ze een startersmap bijhouden waarin de ondernomen professionele ontwikkelingsactiviteiten worden bijgehouden. Dat is voor de starter prettig bij de wisseling van werkplek waardoor de volgende school de begeleiding makkelijker kan voortzetten.

Scholen verschillen in de mate waarin het inductiearrangement geborgd is in school- en personeelsbeleid. De betrokkenheid van het management bij zowel het ontwikkelen van een inductie-arrangement als de uitvoer ervan blijkt van groot belang voor de borging en continuïteit van inductie en de inzet van personeel (schoolopleiders en coaches) in de inductiefase. Het is erg belangrijk dat voldoende mensen zich eigenaar van het arrangement voelen en het kunnen uitvoeren in geval van bijvoorbeeld ziekte of vertrek van de schoolopleider. Nu komt het nogal eens voor dat bij vertrek van een schoolopleider het inductie-arrangement niet goed overgedragen wordt en daarmee in de kast verdwijnt. Op scholen waar P&O een rol speelt bij inductie lijkt het arrangement beter te lopen en makkelijker overdraagbaar te zijn. Andere dingen die werden genoemd als van belang voor de borging van inductie zijn: maatwerk per locatie, ervoor zorgen dat de starters zich direct deel van de organisatie voelen door dit als collega's uit te stralen en starters gelijk vanaf het begin deel te laten maken van een schoolbrede vakgroep, duidelijk maken binnen de school dat starters recht hebben op een coach die daar ook uren voor krijgt, en ervoor zorgen dat starters niet alleen bij de hun aangewezen coach maar ook bij overige collega's terecht kunnen.

Een veel gehoord geluid is zorgen over het gebrek aan tijd voor vakcoaching en het zicht op de kwaliteit daarvan. De kwaliteit van de vakcoaching is vakgroep afhankelijk. Hierin kunnen de opleidingen een waardevolle bijdrage leveren. Op de meeste scholen worden coaches aangewezen omdat ze “uren over hebben” waarbij vaak niet echt gelet wordt op de coachingsvaardigheden van de persoon in kwestie. Op sommige scholen worden de coaches door de starters geëvalueerd (interne procedure). Deze feedback wordt meegenomen in het ontwikkelgesprek van de coach. Coaches moeten naar deze functie solliciteren.

Een school bracht naar voren dat het uitmaakt of je een functie hebt of een taak binnen de school. In sommige scholen geldt het principe dat alle docenten professioneel en gelijkwaardig zijn en dat niemand verplicht kan worden om professionele ontwikkelactiviteiten, die binnen de school worden aangeboden, te volgen. Het betrekken van het management bij de prioritering en het verplichten van het bijwonen van activiteiten door starters is in dergelijke scholen problematisch. De overtuiging dat vakdidactiek een kleinere rol speelt in het VMBO werd meerdere keren geopperd. Het idee om intervisiebijeenkomsten te organiseren voor vakcoaches werd positief ontvangen.

Schoolopleiders en coaches waren geïnteresseerd in het uitwisselen van ervaringen over de invulling van hun (thema)bijeenkomsten; welke onderwerpen, werkvormen, wel/niet verplicht en in welke volgorde? Thema's gaan vaak over organisatorische dingen (schoolregels, werken met magister, taal- en personeelsbeleid), de ICALT domeinen en onderwerpen als professionele houding, de vijf rollen en toetsen

maken. Deelnemers gaven aan dat het belangrijk is dat (thema)bijeenkomsten op een vast moment in de week/maand plaatsvinden, dat starters daar ook daadwerkelijk voor worden uitgeroosterd en dat de bijeenkomsten worden opgenomen in het jaarprogramma. Sommige schoolopleiders geven aan ondersteuning te willen bij de invulling. Anderen willen graag meer informatie ontvangen over het thema: "hoe kan de coach de starter met veel stress goed ondersteunen?" Het spel "de geliefde leraar" werd aanbevolen als een zinnige invulling van een of twee themabijeenkomsten. Een school gaf aan dat er 6 themabijeenkomsten gepland staan per jaar en dat de starter verplicht is 4 naar keuze bij te wonen. De opkomst is altijd goed omdat er keuze is en vanwege de verplichting. Men is erg enthousiast over het idee om ervaringen en materialen met elkaar uit te kunnen wisselen op een digitaal platform. Ook het bovenschools organiseren van themabijeenkomsten zien veel begeleiders zitten.

Bij het thema "vormgeving van begeleiding met behulp van ICALT" kwam naar voren dat sommige schoolopleiders ervan overtuigd zijn dat ICALT te positief wordt ingevuld door de coaches en dat sommigen liever een deel van de ICALT-lijst zouden willen observeren. Opvallend was dat ICALT-observaties in de ogen van een aantal schoolopleiders en starters vooral gedaan worden ten behoeve van het onderzoek en niet voor het vaststellen van de ontwikkeling van de pedagogisch-didactische vaardigheden van de betreffende docent om hem/haar een volgende stap te kunnen laten zetten in de zone van naaste ontwikkeling. Hierdoor ontbreekt soms continuïteit in de ontwikkeling van de docent. Begeleiders waren het er wel over eens dat ICALT helpt bij het inzichtelijk maken waar de starter staat in zijn/haar ontwikkeling. Hierdoor is de nabespreking gericht. Video-opnames van lessen maken en nabespreken wordt al zeer waardevol ervaren. De spanning begeleiding versus beoordeling aan de hand van ICALT kwam bij meerdere sessies naar boven: hoe maak je starters duidelijk dat je lessen observeert om ze verder te helpen in hun ontwikkeling in plaats van een oordeel te vellen over hoe ze het doen? Hoe ga je om met leidinggevendenden die bij jou als begeleider informeren hoe starters het doen? Een school lost dit op door het gehele personeel een voorlichting te geven over het gewenste gebruik van ICALT. Sommige schoolopleiders geven aan dat een schoolspecifieke rapportage welkom zou zijn om "trends" vast te stellen met betrekking tot de ICALT-scores (m.a.w. geanonimiseerde groepsgrafieken afgezet tegen normgegevens ook voor de leerlingvragenlijst).

Al met al was het een productieve middag; er zijn veel ervaringen en contactgegevens uitgewisseld en men heeft elkaar van tips voorzien om verder te komen met inductie. Daarnaast is de behoefte aan de actieve betrokkenheid van de opleiding bij de begeleiding van starters gebleken. De dag werd afgesloten met een dankwoord en een bos bloemen voor Wiepkje 't Hart, Chrisbert van Mourik en Jaap Buitink, waarvan we helaas voor wat betreft hun werkzaamheden als schoolbegeleiders voor inductie afscheid moeten nemen.

Wilt u reageren op deze nieuwsbrief, zelf een stukje plaatsen of meer weten over het project? Stuur dan een e-mail naar het volgende adres: inductieoordn@rug.nl

Met vriendelijke groet, mede namens het projectteam,

Michelle Helms-Lorenz
Anna Verkade
Ruth Harmsen